

Úrazy ve školách, jejich odškodňování a pojistné krytí odpovědnosti za ně

(pro seminář Bezpečnost a ochrana zdraví ve školství z pohledu legislativy a duálního vzdělávání dne 21. června 2023)

JUDr. Martin Mikyska
V Malé Skále dne 21. června 2023

Úvodem

- **Systémový problém:** zákoník práce řeší v ustanovení § 391 posuzování mimo jiné úrazů žáků základních a středních škol a studentů vysokých škol jako pracovních úrazů, praxe je nazývá tzv. quasi pracovními úrazy, současně z druhé strany řeší i odpovědnost za škodu způsobenou žáky a studenty, při posuzování úrazů žáků a studentů podle zákoníku práce se uplatňuje režim objektivní odpovědnosti za škodu = výhoda pro poškozené, na druhé straně problém pro odpovědný subjekt: nevztahuje se na něj zákonné nebo povinné smluvní pojištění s nějakým minimálním limitem pojistného plnění jako v systému tzv. povinného ručení podle zákona č. 168/1999 Sb., zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatelů se na odškodňování žákovských a studentských úrazů nevztahuje
- Konkrétní případ dívenky, která se vracela ze školy v přírodě a utrpěla úraz s fatálními následky. Případ, který by měl inspirovat legislativní orgány k nějakému koncepčnímu řešení, podněty a dotazy na příslušné orgány, jiný případ: úraz studentky vysoké školy při lyžařském kursu, který měl pozdější následky pro výkon profese poškozené
- Můj příspěvek neřeší úrazy, pokud k nim došlo při praktickém vyučování žáka střední školy nebo praxi studenta vysoké školy při praxi u jiné právnické nebo fyzické osoby, odpovídá tato jiná právnická nebo fyzická osoba – měla by být dostatečně smluvně pojištěna pro případ odpovědnosti za škodu

Inspirativní judikát Nejvyššího soudu 21 Cdo 5492/2017 ze dne 12. února 2019

Skutkový děj: srdeční slabost žáka základní školy čtvrté třídy při hodině tělocviku, role paní učitelky, paní učitelka nebyla trestně odstíhána za včasné neposkytnutí pomoci, znalecký posudek Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví – na jeho vypracování se nepodílel odborník z oboru dětské kardiologie, pojetí odpovědnosti za újmu na zdraví, pro kterou byl postižený tzv. predisponován

Právní otázka, řešená Nejvyšším soudem a odpověď Nejvyššího soudu na ni:

otázka: jaké poškození zdraví žáka základní školy, které utrpěl při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním, je úrazem, za který odpovídá právnická osoba vykonávající činnost dané školy

odpověď: Ustanovení § 391 odst. 2 část věty před středníkem zák. práce rozšiřuje věcnou působnost ustanovení zákoníku práce i na případy, kdy se nejedná o vztah ze závislé práce, stanoví-li, že za škodu, která vznikla žákům základních škol při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním, odpovídá právnická osoba vykonávající činnost dané školy. **V případě odpovědnosti za škodu vzniklou žákovi základní školy, je proto třeba aplikovat všechna ustanovení zákoníku práce upravující odpovědnost za škodu vzniklou porušením právních povinností nebo odpovědnost za škodu vzniklou pracovním úrazem (zvláště lektorem).** O úraz žáka základní školy a základní umělecké školy, za který odpovídá právnická osoba vykonávající činnost dané školy, jde tehdy, jestliže příčinou poškození zdraví žáka byl skutkový děj, který má charakter úrazového děje, tedy když k poškození zdraví došlo následkem působení zevních vlivů (fyzické či psychické přetížení - trauma), které byly svou povahou krátkodobé, náhlé a násilné, a jestliže k tomuto poškození zdraví žáka došlo při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním.

Praktické důsledky tohoto judikátu pro praxi:

Rozdělení povinností mezi poškozeného žáka a odpovědnou školu: žák musí tvrdit a prokazovat splnění všech předpokladů odpovědnosti za škodu nebo nemateriální újmu i v režimu objektivní odpovědnosti, škola se může plně nebo částečně zprostit odpovědnosti, jestliže bude tvrdit a prokazovat rozhodné skutečnosti podle § 270 zákoníku práce, viz pojem bezpečnostní předpisy a pokyny k zajištění BOZP podle § 349 zákoníku práce

Promlčení – tříletá lhůta podle občanského zákoníku, která se vztahuje i na odškodňování pracovních (tedy i školních úrazů)

Náhrada za bolest a za ztížení společenského uplatnění: bodový systém podle nařízení vlády č. 276/2015 Sb., anebo podle Metodiky Nejvyššího soudu, nález Ústavního soudu ze dne 15.11.2021 sp. zn. II. ÚS 2925/20

Jednorázová nemajetková újma – duševní újma za zvláště závažné zdravotní postižení postiženého žáka podle § 2959 nového občanského zákoníku

Dohoda o kapitalizované náhradě – u závažných úrazů je možná a vhodná

Náhrada nákladů řízení

Porušení bezpečnostních předpisů a pokynů při hodině tělocviku a rozsah odpovědnosti za úraz žáka (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 447/2022 ze dne 20. 9. 2022)

Skutkový děj: poškozený žák utrpěl dne 18. 6. 2014 při hodině tělesné výchovy úraz – zlomeninu pravého předloktí, když k poškození zdraví došlo po incidentu poškozeného se spolužákem v době, kdy v hodině nebyl po nějakou dobu přítomen žádný vyučující. K incidentu došlo při hraní vybíjené, v době, kdy míč nebyl ve hře, a nehrálo se. V momentě, kdy nebyla při vyučování přítomna učitelka, se poškozený rozeběhl na spolužáka, kterému chtěl oplácet, že ten po něm hodil míč, a při fyzickém konfliktu s ním (kdy zřejmě tomuto předcházelo i slovní napadání spolužáka poškozeným) došlo k úrazu poškozeného, který při potyčce spadl na zem a zlomil si ruku. Vyučující, která měla být v hodině přítomna, byla v té době mimo prostor tělocvičny, neboť odešla pro míč, který se zakutálel pod schodiště (podle jejího vyjádření na dobu 30 sekund, podle obou žáků na dobu delší – v řádech minut).

Právní otázka řešená Nejvyšším soudem a odpověď Nejvyššího soudu na ni

Otázka: jak stanovit podíl odpovědnosti účastníků (základní školy a žáka) na škodě, kterou utrpěl nezletilý žák základní školy při potyčce se svým spolužákem při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním

Odpověď na konečné řešení odpovědnosti školy:

Příčiny vzniku škody byly shledány trojího druhu: učitelka nezajistila kontinuální pedagogický dozor, chování spolužáka, který poškozenému způsobil újmu na zdraví, jde k tíži školy, poškozený ovšem také porušil povinnosti dané školním řádem a pokyny k zajištění BOZP.

Nejvyšší soud: paní učitelka 40 %, spolužák 30 % a poškozený 30 %, **škola se zprostilá odpovědnosti za školní úraz o 30 % na 70 %**

Obecný judikát k procesnímu postupu soudu při určení rozsahu odpovědnosti zaměstnavatele (tedy i školy) za pracovní (školní) úraz z hlediska vlivu porušení bezpečnostních předpisů – pokynů na rozsah odpovědnosti - **znalecký posudek z oboru BOZP** (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.2. 2021 sp. zn. 21 Cdo 2757/2020)

Učitelé za újmu na zdraví žáků, za kterou škola odpovídá, sami přímo „navenek“ neodpovídají (obecně: rozsudek Nejvyššího soudu 25 Cdo 1029/2021 ze dne 26.10.2021)

Další judikatura k odpovědnosti za školní úrazy

- **Vztah trestního řízení a civilního soudního řízení:** Jestliže soud v trestním (adhezním) řízení nepřizná zcela uplatněný nárok na náhradu škody z jakéhokoliv důvodu, například s poukazem na spoluzavinění poškozeného, a se zbytkem nároku odkáže poškozeného (pozůstalé uplatňující nárok na odškodnění za usmrcení osoby blízké) na řízení ve věcech občanskoprávních, nejde v tomto rozsahu o věc pravomocně rozsouzenou a lze ji v občanskoprávním řízení znovu projednat, aniž by soud v občanskoprávním řízení byl vázán závěrem trestního soudu o spoluzavinění poškozeného. **Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.5.2017 sp. zn. 25 Co 1689/2017**
- **Odškodnění ušlého výdělku poškozeného žáka nebo studenta:** Výše náhrady žáka nebo studenta za ztrátu na výdělku po ukončení přípravy na budoucí povolání se stanoví rozdílem mezi pravděpodobným výdělkem, kterého by dosahoval, nebýt poškození zdraví, a invalidním důchodem, a to i po dobu, kdy nepobíral invalidní důchod jen proto, že o něj požádal později, než mu nárok vznikl. **Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.3. 2016 sp. zn. 5024/2014**
- **„Můj znalecký posudek“ č. 2/2018 na stanovení ztráty na výdělku studenta střední odborné školy, který se v důsledku zranění při dopravní nehodě stal invalidním v III. stupni, studia v důsledku toho nekončil, jak jsem s podklady pracoval, jak jsem metodicky postupoval a k jakému výsledku jsem dospěl , mohu o případu referovat jen v rámci mojí znalecké mlčenlivosti**

JUDr. Martin Mikyska

advokát se sídlem advokátní kanceláře:

468 31 Malá Skála čp. 397

tel. + 420 483 392 397, MOBIL + 420 602 47 91 98

E-mail : JUDr.Mikyska@seznam.cz

též soudní znalec pro obor ekonomika

odvětví mzdy se zvláštní specializací náhrady za ztrátu na výdělků při úrazech a nemocech z povolání, jmenovaný předsedou
Městského soudu v Praze dne 22. září 2010 č. j. Spr 1100/2010